

צוואתו הרוחנית של יעקב אבינו מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

פרשת "ויחי" חותמת את תולדות אבות האומה ומתארת בדרך מיוחדת כיצד נפרד יעקב אבינו מבניו. אדם שנפטר מוריש לצאצאיו את נכסיו. אם לא הותיר צוואה, החוק קובע כיצד יחולקו נכסיו; ואם הותיר צוואה, נכסיו יחולקו לפי הרשום בצוואה. בימינו שכיח שאדם כותב צוואה ממונית, אך נדיר מאוד שאדם כותב צוואה רוחנית. ברם, במסורת היהודית הקדומה דווקא הצוואה הרוחנית הייתה עיקר-ירשת האב לבניו. כלומר בקרב גדולי האומה קיננה שאיפה עזה שצאצאיהם ימשיכו בדרכם, ולכן הם ציוו את בניהם והורו להם כיצד לנהוג ולשמור את דרך ה'.

צוואתו של יונדב

בספר ירמיהו פרק ל"ה מסופר על יונדב בן רָכָב וצוואתו הרוחנית לבניו. הוא ראה שהשחיתות המוסרית גואה, ולכן הוא ציווה את בניו לדורות להתרחק מן החברה הקלוקלת שִנְהֶתָה אחר התאוות והממון. הוא ציווה עליהם להתגורר במדבריות, להסתפק במועט ולא לשתות יין. כל זאת כדי להינצל מִפְחָלּוּאֵי החברה הרעה שהלכה והתדרדרה במדרון השחיתות והסיאוב. צאצאיו של יונדב קיימו את צוואתו זמן רב לאחר שהוא נפטר, והוראתו להם וקיומה באדיקות הציילו אותם מנגעי החברה ותחלואיה.

יעקב אבינו לפני מותו

יעקב אבינו מותיר צוואה רוחנית לפני מותו, צוואה בעלת היבטים התנהגותיים, חברתיים ולאומיים. "ויאמר ליוסף הנה אביך חולה", "חז"ל מעירים שזו הפעם הראשונה שנזכר חולי לפני מיתה, ולכן הם מתארים בעיני רוחם כיצד יעקב אבינו מבקש מהקב"ה שיתן לו התראה מוקדמת טרם מיתתו. מטרתו של יעקב שתהיה לו שהות לצַוֹת את בניו להתנהג בייחודיות ובערפיות, ולחזק את השלום ביניהם לאחר משבר מכירת יוסף. יעקב אבינו ביקש להניח תשתית של ערכים וייעודים לבניו שתשמש מסד מוסרי לעם ישראל לדורות. יוסף גָּעַע לבקר את אביו החולה, ועמו שני בניו מנשה ואפרים שנולדו במצרים. אין ספק שחזותם הייתה שונה מחזות אחי יוסף. לבושם ודיבורם היה כשל

המצרים, כמו משה רבנו שהציל את בנות יתרו והן תיארו אותו לאביהן כ"איש מצרי", ונראה להן כן מפני שגדל וחונן בארמון פרעה. לפי ההלכה, כל גר צדק מצטרף לנחלת מנשה ואפרים, שהרי הם היו לכאורה בדמות גויים, אבל זכו מתוקף מעלתם הרוחנית לנחלה שווה בירשת הארץ. החיצוניות אינה קובעת את מעלתו הרוחנית של האדם, אלא מעשיו ומחשבותיו.

יעקב ויוסף מבינים ששונותם של מנשה ואפרים עלולה לגרום לבידולם מקרב שאר האחים, ומסיבה זו, יעקב אבינו מצהיר: "אפרים ומנשה - כראובן ושמעון יהיו לי". כלומר, הוא בעצם אומר ליוסף: אל דאגה, בני, בניך לא יבידלו ולא יקצו, כל אחד מהם ינחל חלק שווה בירשת הארץ. יעקב אבינו נוהג כאבי האומה, ומלמד מוסר-השכל לדורות. על עם ישראל להיזהר מלבדל ולהקצות קבוצות אחרות בתוך העם. להיפך, יש להתאמץ ולהשתדל לקרב את הלבבות ולמצוא את המשותף והמאחד.

יעקב אבינו גם משיב את יוסף שיעלה את עצמותיו לקבורה בארץ ישראל, כדי לצוות בזאת לדורות, שאף שגִּלְנו מארצנו, אין להשלים עם הגלות ולראות בה את תכלית ייעודו הרוחני של עם ישראל. הגלות היא עונש, ועלינו לשאוף תמיד להתנתק ממנה ומתְחַלּוּאֵיהָ, ולשוב לצור מחצבתנו המדיני והרוחני.

אחדות לצד ייחודיות

בן גוריון תרם רבות להקמת המדינה ולביסוס ביטחונה, אך הייתה לו שגיאה אחת, הוא רצה שהמדינה תהיה כור היתוך ליצירת חברה אחת אחידה. היום יודעים שהוא שגה בדרכו זו, ויש לשמור על הייחודיות הרב-תרבותית תוך טיפוח המִכְנָה המשותף ויסודות הקיום של עמנו.

כרב עיר אני מבקר בכל בתי-הכנסת בעיר. פעם אחת שמעתי את המנגינות המופלאות שיש בבית הכנסת המרוקאי, והזמנתי לשורר בבית הכנסת התימני כדי ללמוד וללמד את היופי שיש בכל עדה ועדה. יש לקבל את הזולת באהבה. כך נשמור על הייחודיות ואף נזכה לטפח אחדות ואהבת חינום. לכל שבט יש ייחודיות וכשרון משלו. למשל, שבט זבולון פיתח את כשרון המסחר והתעשייה ולכן קיבל נחלה לחוף הים, שם יוכל להתפתח. לעומת זאת, שבט לוי לא קיבל נחלה, ה' הוא נחלתו", מפני שהלוויים נועדו להנחיל את התורה לעם ישראל. כל אחד תורם מייחודיותו לִמְכָּלֹל הנפלא שנקרא 'עם ישראל', זה סוד אושרנו וחוסנו

צוואתו של יעקב אבינו

יעקב אבינו ידע שיוסף בנו עתיד לשאול אותו 'מדוע לא קבר את רחל אמו במערת המכפלה?', ולכן הוא מקדים ומשיב לו "סתה עלי רחל בדרך". הייתי יכול לקברה בחברון, אבל קבורתה בבית לחם נועדה לְלַמֵּד לדורות על שני המוקדים החשובים של עם ישראל: ירושלים עיר הקודש והמקדש, וחברון עיר האבות. אָפָּךְ ילדה שני בנים לאחר עקרת ממושכת כדי לרמוז על שני המוקדים הללו, ולכן היא נקברה במבואות ירושלים כדי להזכיר לדורות את חובת הכמיהה והכיסופים לעיר הקודש והמקדש.

אך לצערנו נתפלגה הממלכה. משבט יוסף יצא ירבעם בן נבט שהסתכסך עם רחבעם בן שלמה, ונתפלגה הממלכה לישראל ויהודה. עשרת השבטים היו עם ירבעם שמלך בשומרון, ויהודה ובנימין היו עם רחבעם שמלך בירושלים. כאשר ראה ירבעם שהעם עלול למרוד בו בעקבות העלייה לרגל לירושלים, הוא אסר לעלות לירושלים, ובנה עִגְלֵי זהב בן ובִּגְיֵת אל שיהיו מוקדי עלייה לרגל במקום ירושלים עיר הקודש. סופה של מלכות ישראל שנחרבה ובניה אבדו והתבוללו, ומזאת מזהיר יעקב אבינו: 'שמרו על אחדות העם ועל עיר הקודש ירושלים, כדי שלא יִעָנֶש חלילה בחורבן והתבוללות'.

יעקב אבינו מותח ביקורת קשה על מעשה שמעון ולוי בשכם: "שמעון ולוי אחים, כלי חמס מכרותיהם. בסודם אֵל תבוא נפשי, בְּקֹהֶלֶם אֵל תִּפְדּוּ כבודי, כי באפם הרגו איש, וברצונם עָקְרוּ שור. ארור אפם כי עָז" וכו'. ללמדנו, שאכזריות איננה הדרך הנכונה, ועל החברה האנושית כולה להוקיע ולגנות את הקיצוניות ואת הקיצונים.

צוואתו של דוד המלך

בהפטרה אנו מגלים שעיקר צוואתו של דוד המלך היא צוואה רוחנית. למרות נכסיו הרבים, כשקרבו ימיו למות הוא מְצַוֶּה את שלמה בנו על דרכו הרוחנית: "אנכי הולך בדרך כל הארץ... ושמרת את משמרת ה' ללכת בדרכיו חוקותיו מצוותיו ומשפטי ועדותיו" וכו'. כמו כן, הוא מְצַוֶּה אותו שיעניש את יואב בן צרויה על שרצח את אבנר בן נר. כל זאת ללמדנו על היסודות הערפיים שבבסיס קיומו של עמנו, ועל כך שאין להשלים עם רצח של יהודי. יהי רצון שנשאף לאותם היסודות המסולאים בפז, ונחדש בימינו את הצוואה הרוחנית לצד הצוואה הגשמית.

העלון מוקדש לזכרה של אשת חבר למו"ר הגאון הרב יוסף קאפח זצ"ל

הרבנית ברכה קאפח ע"ה

הליכות עם ישראל-עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' נחל גמלא 2, קריית אונו, ת.ד. 211, מיקוד: 55100

בשיתוף: "אורות יצחק", גרעין תורני קהילתי - מודיעין

מכון תורני לחקר
מנהג העדות

שבטות עיון
וירחי כלה

כולל אברכים

ארגון
"אשת חיל"

בית מדרש
לדיני הממונות

המרכז העולמי
למשפט התורה

ישיבת ראש חודש הנערכת מדי חודש בחדשו על-ידי סניף "הליכות עם ישראל" בנתניה, פתחה שעריה אף הפעם, בחודש כסליו ה'תשע"ו, במסגרת יום עיון ייחודי. יום העיון אשר נערך כהרגלו במרכז הקהילתי "מקור חיים", נשא את הכותרת "**מכוחו של עודד**" כגלעד לזכרו של הבחור **עודד חסדי** זלה"ה במלוא חמש שנים להסתלקותו מחיק הוריו ר' אברהם ומרת אהובה חסדי הי"ו. עודד היה ידוע בקרב מכריז וסובביו כעלם חסד נמרץ ונאהב אשר כשמו כן הוא העלה עוד ועוד עידוד על פני הבריות בפועלו ובמעשיו החסדי הרבים שלו. כבכל שנה יום העיון הנ"ל מתמקד בנושא הנוגע להליכותיו ומידותיו של עודד ז"ל, ומשמש עבור כל הנוכחים כמנוף להתחזקות סביב עניינים חשובים כאהבת הבריות, החסד ותורת ה'. על כן גם השנה זיכתה משפחת חסדי את הציבור הרחב בהרצאות מאלפות תחת הנושא: "**ה' אור לי**" אשר עודד עצמו הלך לאורו. הערב הפורה לוהה מתחילתו ועד סופו בהנחייתו של הרב ד"ר **אדיר דחוח-הלוי** הי"ו אשר בצחות לשונו שזר את ההרצאות ברצף מעורר להפליא.

ראשיתו של הערב החלה בשיעורו של הרב **אליקים צדוק** הי"ו, ר"מ בישיבת "תורת החיים" ביד בנימין, אשר עסק בנושא "ברכנו ממאור פניך". בשיעורו התמקד הרב צדוק במאור והארת פנים אשר מתקשרים, לדבריו, עם דמותו של עודד ז"ל. הרב צדוק הסביר כי הפנים מביעות את תוכנו של האדם, וכך הקרין עודד לסביבתו מאור, חביבות ושמחת חיים אשר בלטו בו ביותר. הוא העלה בדבריו את דמותו של שמאי אשר נחשב בד"כ לקפדן, אך צידד

בהקבלת פני כל אדם בסבר פנים יפות. בעקבות כך הלך ודן במשמעות המושג "סבר פנים יפות" וכן בתכונות השמחה ואפיונה, כאשר אלה מתקנים להידמות במידותיו של הקב"ה אשר חלק מהן הוא התגלותו אלינו כמאיר פנים. הרב צדוק סיים באמירה שהפנים אינן רק מביעות את פנימיותו של האדם אלא אף מסוגלות להשפיע על הפנים שלו.

המשכו של הערב הועבר במעמד דברי הרב **שבתי סבתו** הי"ו, ראש ישיבת "נתיבות יוסף" במצפה יריחו (בה למד עודד ובה גם עלה השמימה), אשר עמד על משמעותו של המושג "אור" על בסיס מזמור התהלים "לדוד ה' אורי וישעי" (פ' כ"ז). הרב סבתו הזכיר את המושג "אור" מן הפן של הארת הדרך דהיינו נטיעת התחושה שהאדם הולך לפני ה' בדרך סלולה ונכונה. הוא קישר את הנקודה הזו בדבריו אל עודד ז"ל באמצעות הדגשת ההכרה שלו בדרכו כבר בגיל צעיר עם הגעתו אל מצפה יריחו. המסר אותו הדגיש הוא להיות מחובר אל הקב"ה באופן קבוע ולא רק בעת צרה כפי המשתמע מתחילת המזמור. הרגשה זו באה לידי ביטוי בתפילה מעצם הזכרת שמו, עומד ומבקש מלפני הקב"ה בין אם תפילתו תיענה ובין אם לא. מלבד זאת, הספיד הרב סבתו את עודד ז"ל, והזכיר ממידותיו המשובחות.

חתימת הערב הנעלה הופקדה בידי מו"ר הרה"ג **רצון ערוסי** שליט"א, רבה של קריית אונו וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל, אשר חידד בטוב טעם ודעת את המושגים "אור ההלכה ואור האמונה". הרב ערוסי ציין כי ביטויים אלו מופיעים רבות בכתובים ובפי חכמים,

ונשאלת השאלה מדוע הביטוי "אור" נצמד אל ההלכה ואל האמונה? הרב דאב את היטשטשות ההלכה התלמודית אף בקרב העוסקים בתלמוד כמופיע בקינה "ואיכה חשכה אור ההלכה והתלמוד כמו גלמוד..." והשפיע בשפע דוגמאות שונות ומגוונות החל מסוגיות הלכה פרטיות וכלה בסוגיות אקטואליות המתעוררות בימינו. כמו כן ציין הרב את ההשפעה של התרבות המערבית על היהדות ואת השלכותיה הנוקבות, ומסב את המונח "אור ההלכה" על ההתנתקות מחשקת היצר ופן החושך המתעתע בנו תוך הארת דרכינו על-פי הליכות היהדות. יתרה מזו, הרב הדגיש בדבריו כי אין מציאות של "אור ההלכה" ללא "אור האמונה" כאשר האמונה היא הבסיס להלכה אמיתית. באמצעות החדרת הידיעה של קיום אלודים והיותנו בעלי צלם אלודים עולה ההכרה בצורך לקדש את החיים אשר מתבטאת במציאות התורה המאירה את דרכינו ומוציאה את תעתועי היצרים.

באחריתו של דבר, ניתן בהחלט להגדיר את יום העיון כתרומה גדולה לנוכחים בו. בהחלט ניכר כי תרומה זו הבאה מכוחו של עודד, השפיעה טובה על קהל השומעים תוך הזכרת מידותיו ודרכיו של עודד ז"ל. השפעה זו באה לידי ביטוי בתוכן השיעורים שנמסרו והובילו להעצמת האמונה, השמחה והדעת כדברי המנחה הרב ד"ר אדיר דחוח-הלוי. נוסף על כך קרפו של יום העיון, כדברי מו"ר הרה"ג רצון ערוסי, גדול ואדיר מעצם היותו סובב סביב דברי תורה המספקים מטענים רוחניים וסדורים לכל הקפץ. הרצאות יום העיון ניתנות לצפייה דרך אתר "נצח ישראל" (net-sah.org) עבור כל מי שנבצר ממנו להגיע.

מארי שמעון זחבי – דהבאני זצ"ל – דברים לזכרו מאת הנכד ישי ב"ר אורי זחבי הי"ד

כאשר התקשה ללכת וראיתו נחלשה לא פסק פיו מתורה ותפילה והיה שמח כאשר בימי חמישי היו מגיעים נכדיו לחזור איתו על פרשת השבוע. בשנותיו האחרונות, נחלש מאוד והיה מרותק לביתו ולמרות זאת התאמץ לבוא בשבתות וימים טובים לבית הכנסת.

זכה סבא לאריכות ימים בשיבה טובה למעלה מגיל ק', וכפי שציין מו"ר הרב רצון שנפטר אור לכ"ג מרח-שוון תשע"ז, במיתת נשיקה - מתוך דעה צלולה ומחוברת לצור העולמים כדברי המורה.

הללויות יצאה מביתו ברוב עם בהנהגתו של מו"ר הרב רצון ערוסי שליט"א שהספידו והנהיג למעשה שבעה מעמדות ומושבות כשבני יצאו חלוצי כתף כמנהג, הספידוהו (לפי הסדר): הרב **משה חבשוש**, ר' **טוב צדוק**, הרב **צפניה ערוסי**, הרב **צדוק ימיני** והרב **כנאל סרי** הי"ו. ועוד רבים וטובים במהלך ימי השבעה, כולם עמדו על מידותיו התרומיות, שהיה ענוותן, שקוע בד' אמות של הלכה, איש חסד וזריז לדבר מצוה.

נתמנה סבא לשמש כמאיר ביהכ"נ והיה ממעבירי השיעורים כבר בטרם עלה השחר לפני מנחה ולאחר ערבית, אם בתלמוד אם במשנה ובמדרש.

במשך שנים רבות השתתף בכולל לפנסיונרים עם מארי **סאלם יצחק הלוי** זצ"ל בביהכ"נ שיבת ציון, ובימי שישי הצטרף לישיבת ימי שישי עם מו"ר הרב רצון ושם תרם רבות מידעיותו בבירור מנהגי ימים בצנעא בנושאים שונים ומגוונים.

סבא היה מכתת רגליו בין בתי אבל בקרית אונו ע"מ ללמוד עם האבלים הלכות אבלות. לפני חג הסוכות, היה רוכש ארבעת המינים למשפחתו ולכל מי שנזקק, ואף היה אוגד את ארבעת המינים לכל דורש. ודקדק במצוות קלה כבחמורה וכל שעשה בציר יין היה מקפיד להפריש מעשר ראשון למו"ר הרב **רצון ערוסי** הלוי.

למרות ידיעותיו ושקדנותו בתורה, סירב בתוקף שיקראו לו "מארי", ראה עצמו כאחד העם והיה מסביר פנים לכל אחד, קטן כגדול. גם בזקנותו, היה צלול ולא פסק מלימודו ואף

סבי ז"ל נולד בצנעא בערך בשנת תרע"ה להוריו ר' יהודה וסעדה דהבאני (אלמערק). בצעירותו למד אצל מארי **בוטאיינה** ומארי **יחיא ניסים מנצורה**, מארי **יחיא גיאת**, ואף זכה בילדותו ללמוד משנה בלילות שבת בפני מאורי הדור מארי **"הישיש"** ואחריו אצל מארי **יחיא אלאביאץ'** זצ"ל. כמו כל יהודי ימים, סבא לא התפרנס מתורתו ובתימן עסק במסחר ולאחר עלייתו ארצה עסק בכתיבת תפילין ומזוזות. זכה והכניס שני ספרי תורה לבית הכנסת יד הרמב"ם ק"א, שם התפלל.

סבא עלה עם הוריו ב"מרבד הקסמים" בשנת '49 למחנה עין שמו, ולאחר זמן קצר עברו לגור בכפר אונו, לימים קרית אונו, שם גר עד אחרית ימיו. סבא היה שותף להקמת בית הכנסת "יד הרמב"ם" בק"א והיה חבר בועד הראשון של ביהכ"נ. אחר פטירת מארי יוסף יצחק הלוי זצ"ל באופן טבעי

שמעו ותחי נפשכם - מלפון הלכה יומית ושיעורים חדשים נוספים מפי מורנו ורבנו הגאון הרב **רצון ערוסי** שליט"א 0110-0111-079-911 הלכה יומית כל יום !!!

כוס תנחומים

למשפחת כהן היקרה, ובכללם
מר **נפתלי כהן** - סגן רה"ע ק"א
מר **יואב כהן** - יו"ר המועצה ד"ק ק"א
גב' **נחמה הלל** שתחי'
בהסתלק אביכם

ר' **יפת** ב"ר חיים **כהן** ע"ה

איש תם וישר, משכים ומעריב יר"א וסר מרע,
חי בעמל כפיו.

דאג לחינוך בניו בדרך התורה והמצוות, וזכה
לזרע ישרים מבורך.

ה' יגדור בעד פרצתכם ובעד כל פרצות עמו
בית ישראל,

ויזריח לכם מאורות מצאצאי, חלף אביכם
המאור הגדול.

המנחמים

מערכת אור ההליכות

ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל

ברכות למשפחות היקרות

מו"ר הרה"ג **רצון ערוסי** הלוי והרבנית **שרה** שתחי'

רבי **יוסף צדוק** ונו"ב **יונה** מנב"ת

ומרת **ברכה צדוק** מנב"ת

באירוסיו נכדיהם

יואל הי"ו

בן הרב **צפניה** ונו"ב **אפרת ערוסי** מנב"ת
עם

שירה אורה שתחי'

בת רבי **אליצור** ב"ר **פינחס צדוק** ונו"ב **כוכבה** מנב"ת
שיתקיים בכם בורא עולם בקיץ השלם זה הבנין.

המאחלים

מערכת אור ההליכות

הכנס השנתי העולמי

לדיני ממונות ה - 26

יתקיים א"ה בימים רביעי ועד מוצש"ק
כ"ז טבת - א' שבט תשע"ז (25-28 ינואר 2017)
במלון "רמדה" בירושלים.

בהשתתפות ארגון רבני ההתיישבות

וארגון רבני הערים.

בנושא:

המשפט הציבורי

והקניין הפרטי

לפרטים: משרד העמותה 03-5340819

על ניסים ונפלאות שבכל יום ויום

ניסים מהווים מרכיב משמעותי בחשיבתו הדתית של כל אדם. הרמב"ם במאמר תחית המתים (עמ' צח-צט) הצביע על כך שישנם שני סוגי מופתים: האחד, של אירועים שאינם מתיישבים עם חוקי הטבע, ובדרך כלל מופתים מסוג זה מתאפיינים בכך שהם חד-פעמיים ונדירים מאוד, שהרי אם לא כן היינו מבינים בכך שהם מנוגדים לטבע אלא הם חלק ממנו, ורק לא עמדנו על חוקיותו ומתי מתרחשת הופעתו. הסוג השני של המופתים, הם כל אותם אירועים שאינם נוגדים את הטבע והם מוכרים ידועים, אלא שתזמון התרחשותם ממוקם ולזמן המדויקים בהתאם לצורך שלנו הם ההופכים אותם למופתים. לכן הם בדרך כלל באים לאחר שנביא הודיע עליהם, הם אירועים שאינם מרבים לקרות, ואם הם גם חוזרים ומופיעים בהתאמה להבטחת הנביא (הצלחה או להפך פורענות) שוב ושוב, עוצמת השפעתם גדלה והולכת.

הרש"ר הירש (דברים י, טז; יח, כא-כב) הצביע על כך שעיקר הניסים שאנחנו מכירים התרחשו בתחילת ההיסטוריה של עם ישראל כשהיה צורך להוכיח לעם את קיומו של הקב"ה, והללויו שהוא נותן לנו ואת היותו משפיע ופועל על חיינו. אולם היה זה צורך זמני בלבד, והציפיה היא שהמצב הרגיל בעולם יתמיד ובו יפעל הטבע כסדרו. בשל כך קובעת התורה שלא ראוי שננסה את הקב"ה ונצפה לשינויי טבע. בעקבות כך נקבעה חובה לספר לדורות הבאים על הניסים שהתרחשו בתקופה חריגה בתחילת הדרך. רוב רובם של נביאי ישראל לא תפקדו כבעלי מופתים, אלא כמוכיחים ומורי דרך לעם. שני חריגים בולטים היו הנביאי ישראל, והם אליהו ואלישע. הנפעתם ומעשיהם היו צורך מקומי בזמן קשה שבו ממלכת ישראל בלבד נזקקה לחידוש הקשר לא-להים ולוחכת אמיתות מול עבודות אילוליות רבות שהוכנסו ביד אצל בת מלך צידונים שנישאה למלך ישראל, ובדרכים אכזריות מאוד השליטה את נביאי השקר שלה על התקשורת של אותם ימים.

גם ר' מאיר שמחה הכהן מדווינסק ("משך סוכה", בחוקת מ"ד) עמד על חשיבותה של ההנהגה הטבעית בעולמו של הקב"ה. דווקא בחוקי הטבע מובלעת ההשגחה הפרטית שדרכה מלוקה הקב"ה את האדם. הטבע אינו אלא אוסף של ניסים רצופים שמלכודים אותו, ורק כוחו של ההרגל מונע מאיתנו להתפעל מסדירותו המופלאה. הניסים באים בעתות נדירות כדי להזכיר לנו שיש בורא בעולם

שמשגיח וקובע את החוקיות שקיימת בו, ובכך מתבארת אחת מהנחיות חז"ל. חכמינו גינו את מי שאומר "הלל הגדולי בכל יום, שכן הלל זה נאמר רק על ניסים גדולים, וכאילו אדם זה מוכן להודות רק על דברים החורגים מן הטבע אבל על הדברים היום-יומיים אין לדעתו צורך להודות. לעומת זאת, שבחו חכמינו את מי שאומר בכל יום "תהלה לדוד", שכן המזמור המפורסם הזה מהלל דווקא את הפעולות הטבעיות הרגילות שבהן הקב"ה מלוקה ומסייע לנו בכל עת.

עד כמה הדברים מדויקים ומעמיקים ניתן ללמוד מסוגיה כבדת משקל שהעסיקה פילוסופים רבים עד ימינו. מהו **הצידוק לשימוש שלנו בחוק האינדוקציה** שנמצא בבסיס כל בניית המדע המודרני? חוק **האינדוקציה** [=לימוד או הסקת מסקנה מן הפרט אל הכלל] הוא החוק הפשוט והבסיסי שלפיו אנחנו מצפים מכל אירוע שהופיע לפנינו מספר פעמים בהתאמה לתנאים מסוימים בשטח, שימשיך להופיע בכל פעם שתנאים אלו יופיעו שוב. אנחנו משרדרגים מדי פעם את הדיוק של התנאים המדויקים שצריכים להתקיים, אולם העקרון הבסיסי נשאר - מה שקרה בעבר, אם נצליח להבינו, נוכל למצוא אותו פועל באותה צורה גם בפעם הבאה. אותה שמש שזורחת במזרח מזו שנים רבות, תמשיך להופיע גם מחר ומחרתיים במזרח. על פי זה נערכות כל תחזיותינו לתכנון מעשינו בעתיד, אולם מדוע אנחנו מצפים לסדירות זו? מה ההגיון שעומד בבסיס ציפיינו לכך? זוהי שאלה עמומה שנשתבר עליה קולמוסים רבים. היו הוגים שטענו שאכן מדובר רק במנגנון פנימי שלנו שמצפה לכך, אבל אלו שום צידוק הגיוני (דוד יום), אחרים טענו שאנחנו משתמשים במה שעובד, ואכן לא ידוע לנו מהו הצידוק ההגיוני לכך מלבד העובדה שהחוק הזה נותן תוצאות. ויש גם שטענו שאין צידוק לדרך פעילותנו, טענה שמכירה מאוד את אחת הכתות שהזכיר הרמב"ם במורה הנבוכים (ג"י), ולדעתה הקב"ה בכל רגע מחליט מה צריך להיות בעולם ואין רצון מתמשך שפועל על הרגעים השונים.

לנו התשובה יכולה להיות פשוטה. כפי שכבר ראינו, ישנו רצון של הקב"ה והוא קבוע ומתמיד, זהו רצון שהקב"ה הטביע בעולמו, ולאט לאט מתגלה לעינינו. ולכן כל גילוי והבנה של הסדר הגדול צריכים לעורר בנו התפעלות והודאה בבורא העולם על הדברים הנפלאים שמתקיימים בו (הל' יסודי התורה ב, א-ב).

בפרשת "ויצא", יעקב אבינו מלמד אותנו מהו הָרָף הכלכלי שאליו האדם צריך לשאוף: "וַיֵּצֵא יַעֲקֹב נָדָר לֵאמֹר, אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי, וְשָׁמְרָנִי בְּדֶרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אֲנִי הֹלֵךְ, וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וְנָבֵן לְלִבְשִׁי" (בראשית כח, כ). מנדודו של יעקב אבינו אנו למדים, שכל תשוקתו הכלכלית הסתכמה ב"לֶחֶם לֶאֱכֹל וְנָבֵן לְלִבְשִׁי". יעקב אבינו לא חלם על דירות יוקרה או מכוניות פאר, כל תשוקתו האדם המודרני היו זרות לו. כל שיעקב ביקש הוא צרכי הקיום ההכרחיים לאדם, ותו לא.

חולי שאיפת הפותרות

הרמב"ם בספרו "מורה הנבוכים" (ח"ג, פ"ט) מייחד פרק לניתוח מקור הרעות שבעולם, הוא מגיע למסקנה שיש שלושה מינים של רעות בעולם. המין השלישי הוא מה שהאדם הפרטי גורם לעצמו. וזה לשון הרמב"ם: **"וּמַקְרָעוֹת הַמִּין הַזֶּה צוֹעֲקִים כָּל בְּנֵי אָדָם [...], וְעַל הַמִּין הַזֶּה מִן הָרָעוֹת אָמַר שְׁלֹמֹה (משלי יט, ג): 'אֲגַלֵּת אֲדָם תִּסְלַף דְּרָכּוֹ וְעַל ה' יִצְעַף לְבּוֹ' (מוה"י, שם). כלומר, אדם סכל מְזִיק לַעֲצָמוֹ בְּרָדְפוֹ אַחֵר הַפּוֹתְרוֹת וְהַתְּאוּת, וְזוֹעֵף עַל ה' שְׂכָאִילוֹ הוּא הַבִּיא עָלָיו אֶת הָרָעָה.**

נזקי הנפש משאיפת המותרות

(א). לדעת הרמב"ם, הנפש קשורה בגוף האדם, ולכן שניים שחלים בגוף משפיעים על הנפש. לדוגמה, אדם שמרגיל את עצמו לאכול הרבה, לא רק שהוא ישמין ויזמין לעצמו מחלות, הוא גם מעצב בהתנהגותו את דמות נפשו הרוחנית, ובנהייתו אחר תאוות האכילה הוא צורב בנפשו תכונה שלילית של תאווה ותשוקה לאכילה. כך שתאוותו איננה נובעת רק מייסורי קיבתו הנפוחה שדורשת את מילויה, אלא גם מעצם אישיותו שמבקשת לבוא על סיפוקה בזלילה וסביאה.

(ב). כאשר האדם להוט אחר התאוות, הוא מרגיל את נפשו לשאוף לדברים שאינם הכרחיים לקיומו, וצורב בה תכונת תשוקה למותרות. אדם כזה אינו חדל לדאוג על הונו ומכניס את עצמו לסכנות (הלבנת הון, גניבה, רמאות, וכיו"ב), כאשר כל מטרתו היא, כאמור, השגת אותן מותרות שאינן הכרחיות לקיומו. וזה לשון הרמב"ם:

"וְהַדֶּרֶךְ הַשֵּׁנִי הוּא מֵה שֶׁהִנֵּפֶשׁ מִתְרַגֵּלֶת לְדָבָרִים שֶׁאֵינָם הַכְּרָחִיִּים, וְנִעֲשִׂים לָהּ נוֹהֵג, וְתוֹאֵשֶׁת לָהּ תְּכוֹנַת הַתְּשׁוּקָה לְמַה שֶׁאֵינָהּ הַכְּרָחִי [...], וְתִשְׁקָה זֶה הִיא דְּבַר שֶׁאֵין לוֹ סוֹף. [...] המותרות אין להן סוף, אם תהיה לך תשוקה שיהיו כליך של כסף, הרי היותם של זהב יותר נאה, ואחרים עשאים להם, ושמה יעשו גם מן הפטרה והאודם" (שם).

בהמשך דבריו, הרמב"ם מוסיף לתאר את נזקי שאיפת המותרות ואת סכלות האדם ששוגה בהן, עד כדי כך שהוא מתרעם על הקב"ה שאינו מסייע לו למלא את תאוותו, וזה לשונו: **"וְלֹא יַחְדַּל כָּל סָכֵל וְנִבְעֵר מִדַּעַת, בְּדֹאגָה וַיִּגוֹן הַמּוֹתְרוֹת, וְעַל הָרֹב יִבִּיא עֲצָמוֹ לִידֵי סִכְנוֹת גְּדוּלוֹת [...], וְכָל מִטְרָתוֹ בְּכָךְ לִהְיוֹת אֶת הַמּוֹתְרוֹת הַבְּלִתִּי הַכְּרָחִיּוֹת. וְכֹאשֶׁר יִבְאוּהוּ צָרוֹת בְּאוֹתָם הַדְּרָכִים שֶׁהוּא הֹלֵךְ בָּהֶן, יִתְלוֹן עַל מִשְׁפָּט ה' אֲגִדְרָתוֹ [...], וְעַל מִיעוּט עֲשׂוֹתוֹ צָדֵק, מְדוּעַ אֵינוֹ עוֹזְרוֹ לִהְיוֹת מִמּוֹן רַב כִּדִּי**

מה האדם צריך בחיים?

הרב ד"ר אדיר דחוח - הלוי יצ"ו

למצוא בו הרבה יין להשתכר בו תמיד, ומספר נערות עדויות במיני הזהב ואבני החן, כדי שיעוררוהו למשגל יותר ממה שביכולתו כדי שיתענג, כאילו תכלית המציאות אינה אלא עונג השפלה הזה בלבד" (שם).

דרכו של יעקב אבינו

יעקב אבינו היה יכול לבקש עושר ומותרות, אך הוא בחר לבקש רק את מה שהכרחי לקיומו: **"לֶחֶם לֶאֱכֹל וְנָבֵן לְלִבְשִׁי"**, וזאת מפני שמטרתו בעולם הזה לא הייתה העולם הזה. הוא התרומם מעל שאיפות החומר וקבלי המותרות, ותשוקת נפשו הגדולה הייתה לדעת את ה'. וזה לשון הרמב"ם:

"אבל החסידים החכמים כבר ידעו חכמת [תכלית] המציאות הזו והבינו אותה [...]. ולפיכך עשו מטרתם מה שהייתה הפונה בהם מחמת היותם אדם [=מטרת האדם בהיותו אדם], והיא ההשגה [=השגת ה']... ובגלל צורך הגוף מבקשים ההכרחי, לחם לאכול ובגד ללבוש ללא מותרות, וזה הקל ביותר. ואפשר להשיגו בעיסוק מועט אם יסתפק האדם בהכרח" (שם).

אדם שממלא את ייעודו, מקדש את שכלו ומתרומם מעל בהמיותו, מבין את ההבל ששוגים בו רבים מבני אדם ברדפם אחר המותרות. הוא לעומתם מסתפק בצרכי הקיום ההכרחיים לחי שלוה וכבוד, ומקדיש את חייו לאסוף מצוות, מתוך ידיעה עמוקה שבהן הוא מעצב את נפשו ומכשירה להשכיל ולדעת את ה'. ברם, מי שרודף אחר המותרות יתקשה אף בהשגת צרכי הקיום ההכרחיים. לדוגמה, מי שעשעד עצמו להלוואות כדי לחיות בבית מפואר, יכבד עליו נטל החובות, ויקשה עליו לשלם עבור בגדים ומזונות שהכרחיים לקיומו הנאות. וזה לשון הרמב"ם:

"וכל מה שאתה רואה מקושי הדבר הזה וכבדו עלינו [=קושי וכובד השגת הפרנסה] הוא מחמת המותרות ודרישת הבלתי הכרחי, נעשה קשה אפילו מציאת ההכרחי; לפי שכל מה שהתקוות [=שהשאיפות] תלויות במותרות יותר, יהיה הדבר יותר קשה, ויתבזבזו הכוחות וההישגים במה שאינו הכרחי, ובכך לא ימצא ההכרחי" (שם).

יעקב אבינו התרומם משאיפות החומר, הקדיש את חייו להשגת ההכרחי בלבד, כדי שיישאר לו זמן פנוי לעבודת ה', להרהר במציאות הבורא ובפעולותיו, בהנהגתו את העולם, ובתכלית קיומו של האדם. יעקב אבינו עיצב ושכלל את דמותו הרוחנית, ורתם את העולם הזה להיות אמצעי להשגת ה'.

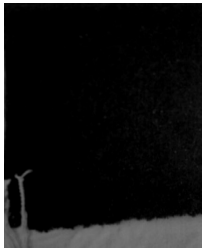
לעומת זאת, אדם ששוגה לחשוב שהנאותיו בעולם הזה הן התכלית, מזניח את נפשו ומותיר אותה גולמית ואטומה, עמומה וחשוכה, וכל מה שנשאר בידו הוא חיצוניות שווא מתעתעת שחולפת ביעף עם חלוף חיי האדם הקצרים. וזה לשון הרמב"ם: **"וזה אשר יש לו המותרות הללו, לא השיג שום דבר בעצמותו" [=לא עיצב שום דבר מהותי בנפשו], אבל השיג דמיון שווא או משחק" (שם).**

יהודי תימן מחזירים עטרה ליושנה! 'שמלה'

טלית תימנית
מקורית!

המעוניין לרכוש
'פנה למס':
0524700429
המלאי מוגבל!

בשורה משמחת

שיעורים טלפוניים של מורינו הרב
הגאון **רצון ערוסי** שליט"א
שאפשר לשומעם גם בקו הטלפוני
הנפלא של מערכת "קול הלשון"
מחייגים 03-617-1111
ומיד לאחר מכן בתפריט הראשוני
לוחצים את המספר:
1 → 3 → 6 → 46

בנוסף מידי יום שישי, ניתן יהיה לשמוע
ב"קול הלשון" בשידור חי את שיעורו
השבועי של הרב בכולל בקרית אונו.
מתקשרים למספר הנ"ל ולוחצים כוכבית
למעבר לשיעורים חיים.

ניתן לצפות בשידור חי באתר נצח
ישראל (net-sah.org).
שעות השיעור
החל משעה 8:30 עד 11:00.

לכן אל יוסף, אשר יאמר לכם תעשו

כבוד מו' הרב

יוסף בכה"ר דוד אלקאפח
הי"ו

באורך ימים ושנות חיים
ושלום!

יורנו רבנו הדין בכגון
שאלה זו שנתעוררה ע"י
התלמידים, ולגודל
תשוקתם דחקנו עצמנו
ובאנו בשאלתנו. בוגר מבני
עדות המזרח שלא קיבלו
עליהם חדר"ג, וכעת רצה

הבעל לשא אשה על אשתו.
ואמר האומר, שזה הבעל
אינו יכול לעשות כן ומתרי
טעמי. שהרי למנהג
הספרדים משביעין את
הבעל שלא ישא אשה על
אשתו ולא יגרשנה בע"כ,
ויש שנשבעין בתקיעת כף,
והכל כותבין מנהגם
בכתובה. ואף אם תמצא
לומר שלא נשבע, כיון שיש
חוק (אזרחי) בארץ שאין
יכול לגרש בע"כ ואין יכול
לשא שתי נשים, חזר הדין
להיות כמו שיש חדר"ג.
יחווה כת"ר דעתו בזה,
ויאיר מחשך עינינו הלזה
סדר: ולמען תספר באזני
בנך וב"ב.
דורש שלומו וטובתו:

שו"ת מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

מחנך אתר 'מורשת' www.moreshet.co.il ואתר 'נצח ישראל' www.net-sah.org

קרן שלום כהן

על שם ר' שלום כהן ז"ל
ואלמנתו מרת נעמי תבל"א

בשיתוף מכון משי"ה לחקר משנת הרמב"ם
מיסודה של הליכות עם ישראל
מכריזים על תחרות כתיבת מאמרים להנצחת
זכרו של ר' שלום כהן ז"ל, ואלמנתו נעמי
תבל"א.

לרגל יום השנה, שיחול ביום שישי י"ט אדר
תשע"ז (נפטר י"ט אדר תשע"ה), פונים אנו
לציבור הולמים והחוקרים, לכתובת מאמרים
תורניים לזכרו.
ועדת רבנים בנשיאות:

מו"ר הגאון הרב **רצון ערוסי** שליט"א
תבדוק את המאמרים, והמציניים יזכו
במלגות כספיות נאות עד 30000.

המלגות יחולקו בכנס מיוחד שייערך בע"ה
ביום חמישי בתאריך י"ח אדר תשע"ז.

את המאמרים יש לכתוב בנושאים העוסקים

במנהגי יהודי תימן.

המאמרים צריכים להיות עיוניים ומקיפים. על
הכותב לצטט את האמור במקורות על הנושא
הנבחר, לבאר את שרשי המנהג הקדום
והתאמתו למקורות, ואת המנהג החדש הנהוג
כיום מול המנהג המקורי. קיימת אפשרות
לבאר מנהג מסוים על פי הנהוג במחוזות
שונים של יהודי תימן, ולהסמיכו למקורות
ולהלכה.

המטרה בכתובת המאמרים אינה להעתיק
דברים מפורסמים שכבר נכתבו, אלא לבאר
נקודות עמומות ונושאים שלא נתבארו,
ולשפר עליהם אור, בענין ובצורה מקיפה.

כל מאמר צריך להכיל כ-25 עמודים לכל
הפחות.

את המאמרים יש להגיש עד ראש חודש שבט
תשע"ז, ולהעבירם לכתובת דואר
האלחוט halichot@zahav.net.il

לפרטים: 03-5351119

במניין? הרי רבנו התייחס
בפרק ח' תפילה רק לעניין
צירוף עשרה אדם האם כשיש
כבר עשרה והוא רק מצטרף
אליהם הדין כד?
ת. כן. אם לצירוף הוא מצטרף,
כל שכן שכשיש מנין בלעדיו,
אבל אין ספק שעדיף שייכנס
ויתפלל עמם במקום אחד.

ש. ישנו מוצץ לתינוקות
פלסטיק (המכיל ככל הנראה
חומר כימי כלשהו) שלאחר
מספר דקות של חשיפה
לאור הופך לזוהר בחושך
(אין שום רכיב חשמלי וכד').
האם מותר להשתמש במוצץ
זה בשבת?

ת. את החשיפה הראשונה
לאור, שבאופן זה המוצץ הופך
להיות זוהר, אין לעשות ביום
שבת. אולם אחרי שהפך להיות
זוהר, אין שום איסור להשתמש
בו בשבתות ובמועדי ישראל. כי
אני מבין שהזוהר שיש במוצץ
בלילה, הוא בגלל התגובה של
החומר הכימי לחושך, ואינו תלוי
במעשי האדם, באותו זמן. גם
כשמוצץ זה היה בחדר אחד,
מואר, ובזמן שהתינוק בוכה,
נוטלים מוצץ לחדרו החשוך של
התינוק, ואז המוצץ זוהר, אין
איסור. כי מדובר בפסיק רישיה,
דלא איכפת ליה. באיסור
שבבידא והוא קיים הוא
מדרבנן.

המת בציצית. ועם כל זאת, יש
לנהוג כמנהג אבותינו (צנעא).
ש. האם מותר לדעת
הרמב"ם לשים שדיאבה
בכיס וכד' למניעת עין הרע?
2. האם יכול להיות שיש
בזה תועלת לדעת הרמב"ם?
ת. לדעת רבינו, אין בזה תועלת.
והם בבחינת אמונות תפלות.
אולם יש לומר, שהנהוג כן, יש
והוא בתחושה של ביטחון, בגלל

ולדעת מהרי"ק צ"ל, שא"י אחרי הרמב"ם גם היום, ולדעתו, מרן פסק את אשר פסק לאלה שאינם מחויבים להרמב"ם ואינם במקומו.

אמונתו שלו, לא בגלל שיש
תועלת ממשיה
מן השד"א.
ש. האם לפי הרמב"ם,
בסעודות שבת שהיא שבת
חתן,
האם אומרים שבע ברכות
גם כשאין פנים חדשות?
ת. לא. לפי רבינו רק פנים
חדשות ממש, לא פנים חדשות
לפי אגדה ומדרש, כפי שסברו
בעלי התוספות.
ש. בית כנסת הפתוח
למבואה או לחדר סמוך,
ובבית הכנסת יש לפחות
עשרה, האם מי שעומד
מבחוץ או במבואה או בחדר
הסמוך נקרא מתפלל

השו"ע, וכל הבא אליה, חייב
לנהוג כהשו"ע. אולם הוא לא
הורה הוראה זו הלכה למעשה,
בכל הדינים ובכל המנהגים
ולכל העדות, למי שענין היטב
היטב בפסקיו המרובים
והחשובים. זאת ועוד, בשו"ת
יביע אומר, ח"ג, אה"ע, יט, כ,
הוא פסק פס"ד תקדימי בעניין
גירושין לבני תימן, תוך שהוא
הסתמך על הכלל, שמאחר וא"י
היתה ארץ
הדרמב"ם, ואח"כ
אתריה דמין, דעביד
כמר לא משתבש,
ודעביד כמר לא
משתבש. ולדעת
מהרי"ק צ"ל, שא"י
אחרי הרמב"ם גם
היום, ולדעתו, מרן
פסק את אשר פסק

לאלה שאינם מחויבים
להרמב"ם ואינם במקומו.
ש. בישבנו נוהגים כמסורת
תימן ואין קוברים אדם
כשהוא עטוף בטלית. לכן
קבורת אחד מאנשי הישוב
כשהוא עטוף בטלית עוררה
הרמת גבה מצד חלק
מהנוכחים. התברר כי
הקבורה בטלית נעשתה עם
טלית פסולה, ועניין הקבורה
נוצל לגנייתו. מה דעת הרב
בנדון?

ת. לפי השו"ע קוברים המת
בציצית. יש פוסלים בציצית.
בתימן יש שנהגו כנ"ל ויש
(צנעא) שקברו המת בלי ציצית.
לפי רבינו, אין איסור לקבור

ש. יש לי חבר, וכן שמעתי
שמורים כמה פוסקים,
הסובר שהיות והתקשורת
הווידואלית מעניקה לנו את
האפשרות ליצור קשר
המלווה בתמונה עם חברים
ובני משפחה השוהים בכל
רחבי תבל בכל עת בה אנו
נמצאים בכך, אין לנו לברך
את ברכת 'שהחיינו' או
'מחיה המתים' כי זו תהיה
ברכה לבטלה, היות ושמרנו
על קשר עם אותו חבר או בן
משפחה באמצעות אמצעים
אלקטרוניים ויזואליים. לפי
הגישה הזאת גם לא נברך
על פרי חדש אם נראה אותו
בשידור חי או נברך על
ראיית הלבנה בראש חודש
אם נראה אותה בשידור חי.
מה דעת מאיר לפי דברי
רבנו בפרק העשירי של
הלכות ברכות?

ת. סברתך נכונה, ויש פוסקים
כך. אבל נמתן לסנהדרין.
בינתיים, אין לנו אלא הדין
הרגיל, שכל שלא ראה חברו
פנים בפנים - מברך. וכן על פרי
חדש.

ש. אני בן לעדת עולי תימן,
ברצוני לשאול בקשר לשיטת
מרן הגר"ע יוסף צוק"ל
שיש לפסוק כש"ע"ג גם על
חשבון מנהגים קודמים
כיוון שהוא מרא דאתרא
בא"י, מה הסיבה שאני מניח
שקיימת שבגללה אנו עדיין
אוחזים במנהגי אבותינו גם
כשהם אינם לפי דעת
השו"ע?

ת. אכן שיטת מרן הגר"ע יוסף
צ"ל, שא"י אתריה דמין